

НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

ПДАУ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології

Кафедра селекції, насінництва і генетики

**МАТЕРІАЛИ ІV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”**

м. Полтава, 31 березня 2026 р.

УДК 631.527: 631.53

Сучасні напрями та досягнення селекції і насінництва сільськогосподарських культур: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (31 березня 2026 року) / Редкол.: М.М. Маренич (відп. ред.) та ін. Полтава: ПДАУ, 2026. 176 с.

У збірнику тез наведено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету, а також здобувачів та науковців науково-дослідних установ НААНУ та закладів вищої освіти МОН України.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Маренич М.М. – директор навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Юрченко С.О. – завідувач кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Тищенко В.М. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Білявська Л.Г. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Кулик М.І. – професор кафедри селекції, насінництва і генетики, доктор с.-г. наук, професор;

Шокало Н.С. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Баган А.В. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Рибальченко А.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Криворучко Л.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент;

Барат Ю.М. – доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат с.-г. наук, доцент.

Рекомендовано до друку засіданням вченої ради Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології ПДАУ, протокол № 9 від 27 квітня 2026 року.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН

Самородов В. М., Чеботарьова Л. В. АКАДЕМІК МИКОЛА ГРИШКО (1901–1964) – ПОСТАТЬ, ОСЯЯНА ТВОРЧИМ ГОРІННЯМ	8
Самородов В. М., Шиян О. О. Є. С. ГУРЖІЙ (1906-1983): З ПЛЕЯДИ МАЙСТРІВ-СЕЛЕКЦІОНЕРІВ	11
Самородов В. М., Шиян О. О. ВИЗНАНИЙ СЕЛЕКЦІОНЕР І ОСВІТЯНИН: ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ТИЩЕНКА	14
Шокало Н. С. ШЛЯХ ТА ДОСЯГНЕННЯ ВИДАТНОГО СЕЛЕКЦІОНЕРА	17
Вергунов В. А. КУЛЬТУРА РИЦИНИ В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ УРОДЖЕНЦЯ ПОЛТАВЩИНИ, АКАДЕМІКА В. Г. РОТМІСТРОВА (ДО 160-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	19
Олешко Я. В. ШТУЧНИЙ ДОБІР ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН: ІСТОРІЯ ТА ЗНАЧЕННЯ	24
Білявська Л. Г., Мудряк М. О. РОЗВИТОК НАСІННИЦТВА СОЇ В УКРАЇНІ	26

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ. ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ МЕТОДІВ У ТЕХНОЛОГІЯХ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

Барилко М. Г., Захаренко В. А. ЕЛЕМЕНТИ МЕТОДИКИ ГІБРИДИЗАЦІЇ ГОРОШКУ ПОСІВНОГО (ЯРОГО)	29
Білинська О. В., Усова З. В., Реліна Л. І., Богуславський Р. Л., Усова Н. О. РІЗНОМАНІТТЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>Aegilops</i> spp. ЗА СПЕКТРАМИ ЗАПАСНИХ БІЛКІВ ЕНДОСПЕРМУ	31
Чернобай С. В., Рябчун В. К., Мельник В. С., Капустіна Т. Б., Щеченко О. Є. ДЖЕРЕЛА ЦІННИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОЗНАК ТРИТИКАЛЕ У СЕЛЕКЦІЙНИХ РОЗСАДНИКАХ ПЕРШОГО ТА ДРУГОГО РОКУ	35
Чернобай Ю. О., Рябчун В. К., Кузьмишина Н. В., Шиянова Т. П. ЗБЕРІГАННЯ НАСІННЯ ЗРАЗКІВ ПОМІДОРА ЇСТІВНОГО У КОНТРОЛЬОВАНИХ УМОВАХ	38
Чернишенко П.В., Скидан В.О., Глибокий О.М., Шелякін В.О. ВИЗНАЧЕННЯ АДАПТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СЕЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ СОЇ ЗА УРОЖАЙНІСТЮ ТА СТАБІЛЬНІСТЮ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ НАСІННЯ	40

ВИЗНАНИЙ СЕЛЕКЦІОНЕР І ОСВІТЯНИН: ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ТИЩЕНКА

Самородов В.М., доцент

Полтавський державний аграрний університет

Шиян О.О., завідувач відділу

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

У січні 2026 року виповнилось два значні ювілеї життя та діяльності Володимира Миколайовича Тищенко – 75-річчя від дня народження (19 січня) та 50-річчя викладацької роботи у рідній Alma mater – Полтавському державному аграрному університеті [1, 2]. Сьогодні Володимир Миколайович – загально визнаний селекціонер Всеукраїнського виміру і наставник студентської та аспірантської молоді, до слів якого прислухаються численні шанувальники-виробничники [2, 3].

У його характері щасливо поєдналися дві риси – творча і дидактична: перша передбачає пошук, неспокій, внутрішнє горіння; друга – це щира потреба ділитися з іншими набутим творчим досвідом [1]. А ще 55 років тому, студент агрофаку, відмінник навчання тодішнього Полтавського сільськогосподарського інституту, вперше взяв участь в унікальній за своїми обсягами роботі – посіву на дослідному полі вишу світової колекції пшениці. З тих пір Володимир Миколайович пройшов багато щаблів наукової та викладацької роботи. Тепер це один із провідних селекціонерів Полтавщини державного рівня – доктор сільськогосподарських наук, професор, Заслужений працівник сільського господарства України, лавреат багатьох престижних нагород та премій [2].

Тому не дивно, що все це півсторіччя він вдало та творчо поєднував навчальний процес із науковою діяльністю в лабораторії селекції пшениці. Цим ювіляр не лише зберіг цей дослідницький підрозділ створений стараннями тодішнього ректора закладу Миколи Добровольського із професором Миколою Чекаліним та доцентом Василем Москаленком [1, 2]. Поля лабораторії являються для Володимира Миколайовича без перебільшення другою домівкою. З року в рік, від осені до весни, і навіть взимку, він спостерігав за своїми улюбленими пшеницями. Сюди він приводив дипломників, аспірантів, виробничників. Тобто згадана лабораторія стала не лише справжнім полігоном проведення досліджень професора, а потужним навчальним підрозділом очолюваної ним кафедри селекції, насінництва та генетики [1]. Для підготовки майбутніх агрономів це дуже важливо та престижно. Адже все це призвело до розбудови селекційного центру у якому довгі роки працювали не лише такі

знавці селекції як згадані вище Василь Москаленко та Микола Чекалін, а і багато інших [1]. Вони передавали свої знання Володимиру Миколайовичу, а він – своїм дипломникам та аспірантам. Ось чому ювіляр розширив перелік культур лабораторії. До пшениці озимої та ярої додалися горох (листочковий та безлисточковий), просо, гречка і навіть такий рідкісний нині ярий ріпак. Усе це – свідчення величезних організаторських здібностей ювіляра, поєднаних із неймовірною працездатністю.

Нагадаємо і те, що Володимир Миколайович одночасно із цим завідував однією із найбільших кафедр агрономічного факультету, виконував багато важливих громадських доручень. Та не дивлячись на це, він скрізь встигав, хоч обсяги робіт були величезними. Щоб читач уявив їх собі відзначимо, що в середньому за рік висівалося від 10 до 25 тисяч дослідних ділянок. Рослини слід було доглянути, а головне – дослідити, а згодом опрацювати усі отримані дані. Так, це робили співробітники лабораторії, студенти, аспіранти, але головним диригентом цього оркестру був безперечно Володимир Миколайович.

Саме йому, для якісного поліпшення роботи, належить впровадження у селекційний процес нових методів. Перш за все – кластерного аналізу. До його розробки він залучив таких здібних і талановитих математиків як Михайло Зюков та Павло Панченко. Але, щоб їм було з чим працювати, Володимир Миколайович шукав певні об'єктивні ознаки. На їх пошук науковець затратив більше року. І система запрацювала. З її допомогою у лабораторії стали відбирати лише збалансовані за низкою ознак генотипи. Таким чином створювалися дуже пластичні до умов середовища лінії, а на їх основі екологічно стійкі сорти [3]. Другим важливим принципом роботи полтавського селекціонера став принцип посіву на дослідних полях одного й того ж перспективного зразка на ранніх, оптимальних та пізніх строках. Матеріал, який однаково гарно реагував на це, отримував «зелене світло» для подальшого існування, а головне – впровадження у виробництво [3].

Крім цього, Володимир Миколайович, разом із своїми аспірантами – М. В. Дубинцем, О. М. Дінець, та надто – Л. М. Криворучко, творчо та цілеспрямовано використали у селекції унікальне узагальнення доктора сільськогосподарських наук В. Д. Мединця з питань часу відновлення весняної вегетації зимуючих рослин (ЧВВВ). Завдяки цьому науковці змогли вивчити мінливість багатьох кількісних ознак і селекційних індексів пшениці озимої в стресових умовах середовища (пізня чи рання вегетація) [3]. Всі ці напрацювання дали можливість підняти адаптивний потенціал створених сортів головної продовольчої культури України [1, 2, 3].

Понад 10 років Селекційний центр з ініціативи його очільника підтримує тісні наукові зв'язки з Центром агрономічних досліджень провінції Ено в Бельгії. Ця співпраця дала можливість провести низку цікавих генетичних досліджень пшениці озимої [1].

Усе це сприяло створенню низки непересічних сортів із величезною однорідністю. Перша за все, щодо пшениці озимої, це сорт Сагайдак – улюбленець виробників. Адже він суперуніверсальний. Його

продуктивність 120 ц/га зерна із чудовою якістю не менш значимий сорт Вільшана, який має житню транслокацію. Завдяки цьому він розвиває потужну кореневу систему і незамінний для органічного землеробства. Для цього ж підходить новинка полтавської селекції сорт Герой Антонець. Створювати його Володимир Миколайович почав ще за життя нашого уславленого аграрія Героя України Семена Свиридоновича Антонця. Тож сподіваємося, що цей високопродуктивний культивар прислужиться не лише полтавцям, а усім прибічникам ідей видатного землероба і по за межами нашої області. Приємно, що у ювіляра є такий досвід. Адже коли його сорти випробувалися на світовому полігоні у США (Канзас), то сорт Зелений Гай увійшов до 10 кращих світових сортів, обійнявши 2-ге місце за показниками продуктивності і якості. А чого вартує те, що сорт пшениці озимої Диканька, визнаний світовою спільнотою одним із найкращих, і його запропоновано зберігати у Всесвітньому сховищі у Свальбарді (Королівство Норвегія) та у Мексиці.

Взагалі ж, сорти авторства Володимира Тищенка випробувалися у 10-и країнах ближнього та далекого зарубіжжя. Деякі із них занесені до Державних Реєстрів цих країн. Так, у Казахстані зареєстровано 8 сортів пшениці озимої і ярої і 2 сорти проса. Цьому сприяв талановитий аспірант Володимира Тищенка, а нині кандидат сільськогосподарських наук – Микола Дубинець. Доречі, Микола Васильович поліпшив їх насінництво за рахунок пофракційного відбору зерна і це суттєво підвищило рівень продуктивності зазначених сортів [2].

Тож, як бачимо, здобутки ювіляра суттєві, усі їх не злічити. Слід лише радіти за нього. Колись, приїхавши з Донеччини до Полтави, нині, через 55 років після цього він із задоволенням каже: «Я – полтавчанин, і цим пишаюсь!».

У цьому його індивідуальне обличчя, яке виділяється у 125-річному поступі селекції Полтавщини та 105-и річних селекційних здобутках Полтавського державного аграрного університету.

Список літературних джерел

1. Кочерга А.А., Опара М. М., Самородов В. М., Маренич М. М. Від витоків до сучасності. 100 років факультету агротехнологій та екології Полтавського державного аграрного університету. Полтава: Дивосвіт, 2022. 192 с.
2. Полтавський державний аграрний університет. 105 років звершень / За ред.: О. А. Галича, В. І. Аранчій, А. М. Шості, О. О. Горба, В. М. Самородова. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2025. 392 с.
3. Самородов В. М., Халимон О. В., Тищенко В. М. Сортознавець Василь Мединець (1924-2014): Ідеї, справи, спадщина / за наук. ред. В. М. Самородова. Полтава: Дивосвіт, 2024. 112 с.